

GODIŠNJI IZVEŠTAJ O RADU ZA 2022. GODINU

A 11 – INICIJATIVA ZA EKONOMSKA
I SOCIJALNA PRAVA

UVOD

A 11 – Inicijativa za ekonomska i socijalna prava (u daljem tekstu: Inicijativa A 11; A 11) je neprofitna, nestranačka i nevladina organizacija koja se bavi promocijom i zaštitom prava pripadnika ranjivih, marginalizovanih i diskriminiranih grupa, sa posebnim fokusom na socijalna i ekonomska prava. U svom radu, organizacija se rukovodi principima jednakosti, dostojanstva, solidarnosti, socijalne pravde, inkluzivnosti i rodne ravnopravnosti.

Inicijativa A 11 je u 2022. godini imala deset zaposlenih sa punim radnim vremenom, koji nastoje da upravljaju organizacijom kroz horizontalne procese donošenja odluka.

Inicijativa A 11 osnovana je 2018. godine i od samog početka nastoji da doprinese boljoj zaštiti ekonomskih i socijalnih prava pripadnika ranjivih, marginalizovanih i diskriminiranih grupa i boljem razumevanju obaveze države da zaštiti, promoviše i ispunji ova prava. Od svog osnivanja, Inicijativa A 11 sprovela je **23 projekta**, od kojih su neki još u toku. Takođe, Inicijativa A 11 je od svog osnivanja pružila savetovanje za preko **2.000 pojedinaca**, pokrenula preko **200 postupaka** pred sudovima i organima uprave, kao i **12 strateških predmeta** (uključujući sedam pred Ustavnim sudom i jedan pred Evropskim sudom za ljudska prava), podnela je više od **30 pritužbi nacionalnim institucijama za ljudska prava**, pomogla preko **30 sakupljača sekundarnih sirovina** u radu servisiranja njihovih teretnih bicikala, sprovela najmanje **15 kampanja** čiji je cilj bio podizanje svesti, objavila **23 izveštaja, analize i priručnika** na temu zaštite i promovisanja ekonomskih, socijalnih i drugih prava, podnela **13 izveštaja** međunarodnim mehanizmima za zaštitu ljudskih prava i objavila **10 epizoda podkasta** u kojima se govori o važnim pitanjima i problemima koji se odnose na ljudska prava. Preko **100 učesnika** iz Srbije i regiona pohađalo je Školu ekonomskih i socijalnih prava, edukativni program o ekonomskim i socijalnim pravima koji jednom godišnje organizuje Inicijativa A 11, 28 studenata učestvovalo je na Praktikum za ekonomska i socijalna prava organizovanom u saradnji sa Pravnim fakultetom Univerziteta Union, a **9 stažista i stažistkinja** uspešno je završilo praksu u A 11. Pored toga, Inicijativa A 11 postala je deo različitih mreža, kako nacionalnih tako i međunarodnih, uključujući **Pokret za stambenu jednakost** (nacionalni), **Platformu organizacija za saradnju sa mehanizmima Ujedinjenih nacija za ljudska prava** (nacionalnu), **Međunarodnu mrežu za ekonomska, socijalna i kulturna prava** (vodeću međunarodnu mrežu organizacija koje se bore za zaštitu i promovisanje navedenih prava), **Mrežu za borbu protiv beskućništva**, a dodeljen joj je **Specijalni konsultativni status pri Ekonomskom i socijalnom savetu Ujedinjenih nacija**.

Aktivnosti i rezultati

Naše ciljeve ostvarujemo sprovođenjem pet komplementarnih aktivnosti:

- pravna podrška i strateško zastupanje;
- javno zagovaranje;
- edukacija, istraživanje i podizanje svesti;
- monitoring i izveštavanje;
- stvaranje koalicija, saradnja i partnerstva.

Od 2020. godine, Inicijativa A 11 ima aktivan **Program solidarnosti**, kroz koji pruža podršku pojedincima, grupama i drugim organizacijama kojima je potrebna pravna podrška u oblasti borbe za socijalnu pravdu, jednakost, kao i onima koji nastoje da spreče nekažnjivost za kršenja ljudskih prava, koja nisu nužno povezana sa ekonomskim i socijalnim pravima. Kroz ovaj program podržali smo roditelje novorođene dece „nestale” iz porodilišta u Srbiji, građane koji su bili izloženi brutalnosti policije tokom protesta održanih u julu 2020. godine u Beogradu, vijetnamske radnike u fabrici Linglong, kao i druge pojedince i zajednice kojima je bila potrebna pravna podrška.

Najvažnije aktivnosti u 2022. godini

Pravna podrška i strateško zastupanje

Kroz strateško zastupanje, Inicijativa A 11 ukazuje na značajna pravna pitanja i prepreke u vezi sa pristupom socijalnim i ekonomskim pravima i zaštitom od diskriminacije i, oslanjajući se na relevantne međunarodne standarde i primere dobre prakse, nastoji da obezbedi povoljnije tumačenje prava i lakši pristup socijalnim i ekonomskim pravima za ranjive, marginalizovane i diskriminisane grupe.

Šta smo postigli u 2022. godini:

Privremenom merom ESLJP sprečeno prinudno iseljenje i razdvajanje porodice

Početkom jula 2022. godine porodica Š. našla se u riziku od beskućništva i razdvajanja porodice zbog pokrenutog postupka iseljenja, bez obezbeđivanja alternativnog smeštaja. Iseljenje je sprečeno zahvaljujući privremenoj meri Evropskog suda za ljudska prava.

Ovoj četvoročlanoj porodici već godinama jedini dom predstavlja neuslovna baraka bez struje i vode, dok im je prebivalište prijavljeno na adresi centra za socijalni rad jer u objektu u kome stanuju nije bilo moguće prijaviti prebivalište. Nadležni gradski organi su njihovu baraku – i jedini dom – tretirali kao bespravno izgrađen objekat na javnoj površini koji je potrebno srušiti, te su pokrenuli postupak iseljenja i zakazali iseljenje za 5. jul 2022. godine. Porodici Š., čije je najmlađe dete u tom trenutku imalo 12 godina, nije ponuđen nikakav alternativni smeštaj. Jedino „rešenje” koje im je ponuđeno, koje bi ujedno značilo i razdvajanje porodice, bilo je smeštaj maloletnog deteta u Prihvatilište za decu, a odraslih članova porodice u Prihvatilište za odrasla i stara lica – „ukoliko postoje kapaciteti”. Imajući u vidu rizik od nastanka nenadoknadive štete usled prinudnog iseljenja i razdvajanja porodice i rizik od povrede člana 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima, Inicijativa A 11 podnela je Evropskom sudu za ljudska prava zahtev za izricanje privremene mere. ESLJP je izrekao privremenu meru Republici Srbiji, a potom je država odustala od iseljenja i rušenja objekta. Više detalja dostupno [ovde](#).

Borba protiv diskriminatornog izveštavanja o Romima

U postupku pokrenutom po pritužbama Vojvođanskog romskog centra, udruženja „Ustanite Romi” i Inicijative A 11, Poverenica za zaštitu ravnopravnosti donela je mišljenje kojim je utvrđeno da su dnevni list „Danas” i Marko Vidojković tekstom „Raj u Vuka Vrčevića”, objavljenim 22. februara 2022. godine, izvršili uznemiravajuće i ponižavajuće postupanje koje je povredilo dostojanstvo pripadnika romske nacionalne manjine.

Poverenica je utvrdila da navodi iz teksta autora kolumne koji govore o podizanju kartonskih naselja kao tradiciji Roma, o kamenovanju vatrogasaca i prosjačenju, te džeparenju i uživanju droga, predstavljaju oblik diskriminacije, jer se njima šire negativni stereotipi i predrasude prema Romima. Poverenica je odredila rok od 30 dana u kom je neophodno da se dnevni list „Danas” i Marko Vidojković sastanu sa podnosiocima pritužbe na kom će se bliže upoznati sa izazovima sa kojima se suočava romska populacija. Takođe, Poverenica je uputila preporuku dnevnom listu „Danas” i Marku Vidojkoviću da se ubuduće uzdrže od objavljivanja sadržaja kojima se vređa dostojanstvo Roma i Romkinja.

Više detalja dostupno [ovde](#) i [ovde](#).

Ministarstvo finansija uplatilo novčanu pomoć za ublažavanje posledica pandemije Romkinji kojoj je prethodno uskratilo ovu pomoć zbog neposедovanja lične karte i prijave prebivališta

Nastojeći da okonča isključivanje Roma bez dokumenata iz mera državne pomoći namenjenih ublažavanju posledica pandemije, Inicijativa A 11 podnela je tužbu Upravnom sudu protiv Ministarstva finansija, u ime E. H., Romkinje kojoj nije odobrena novčana pomoć za ublažavanje posledica epidemije zbog toga što nije posedovala prijavu prebivališta i ličnu kartu. U odgovoru na tužbu, Ministarstvo finansija obavestilo je sud da je u međuvremenu Ministarstvo ipak uplatilo pomoć za E. H. u iznosu od 60 evra, kao i dodatnu pomoć od 20 evra. Time je načinjen pozitivan korak, posebno imajući u vidu činjenicu da je Ministarstvo finansija prethodno odbilo prijavu za ovu pomoć, kao i reklamaciju koju je podnela E. H., uz obrazloženje da je za ostvarivanje ove novčane pomoći neophodno da budu kumulativno ispunjeni svi predviđeni uslovi, uključujući posedovanje lične karte i prijave prebivališta. Ipak, problem je u tome što nije osmišljen način na koji bi se u mere podrške uključili i ostali ranjivi građani kojima je podrška potrebna a koji se, poput E. H., suočavaju sa teškoćama u pristupu dokumentima.

Podsećanja radi, počevši od 2021. godine, država je u nekoliko navrata, radi ublažavanja posledica pandemije, isplaćivala novčanu pomoć različitim kategorijama stanovništva (svim punoletnim građanima, mladima do 30 godina, penzionerima...), što se nastavilo i u 2022. godini. Ove vidove pomoći mogla su dobiti sva lica koja poseduju ličnu kartu i prijavu prebivališta, bez obzira na to da li im je takva podrška bila potrebna. Međutim, ova podrška ostala je nedostupna osobama bez prebivališta, a to su u Srbiji skoro isključivo Romi.

Teškoće sa kojima se Romi suočavaju u pristupu dokumentima ilustruje upravo primer E. H. Ona nije bila upisana u MKR jer su tokom sukoba na Kosovu, tj. tri godine pre njenog rođenja, uništene matične knjige u koje su bili upisani njeni roditelji, a roditelji bez dokumenata nisu mogli da prijave njeno rođenje. Oba roditelja su joj preminula (majka kada je imala sedam godina, a otac kada je imala 14 godina), što je dodatno otežalo upis u matične knjige. Kada se najzad upisala u matične knjige rođenih, usledile su teškoće oko dokazivanja državljanstva, a potom i teškoće u postupku prijave prebivališta, koji je trajao sedam meseci, uprkos ispunjavanju svih uslova i posedovanju dokaza dovoljnih za prijavu prebivališta.

Inicijativa A 11 je na problem isključivanja osoba bez dokumenata iz mera podrške ukazala i u alternativnom izveštaju Komitetu za ekonomska, socijalna i kulturna prava povodom razmatranja Trećeg periodičnog izveštaja Srbije o primeni Pakta za ekonomska, socijalna i kulturna prava. Komitet je, u aprilu 2022. godine, izrazio zabrinutost zbog odsustva specifičnih mera za zaštitu ugroženih i marginalizovanih pojedinaca i grupa u situaciji pandemije i preporučio je državi da „odmah ispravi situaciju obezbeđivanjem novčanih davanja koja se odnose na COVID-19 onima koji su bili isključeni, uključujući i zbog toga što nemaju prebivalište i identifikacione dokumente.” Ništa nije učinjeno kako

bi se postupilo po ovoj preporuci, a slučaj E. H. kojoj je odobrena pomoć nakon pokretanja upravnog spora za sada predstavlja izuzetak i osobama koje su se nakon toga zatekle u istovetnoj situaciji odbijaju se prijave za ostvarivanje prava na novčanu pomoć zbog toga što ne ispunjavaju uslove, odnosno zbog toga što ne poseduju ličnu kartu ili nemaju prijavljeno prebivalište. Oslanjajući se na garancije jednake zaštite prava i zabranu diskriminacije, A 11 će nastaviti da se zalaže za to da se ova situacija ispravi.

Pomoć nekadašnjim stanovnicima i sakupljačima sekundarnih sirovina raseljenih sa deponije Vinča

Tokom 2022. godine, Inicijativa A 11 nastavila je sa pružanjem podrške za 17 porodica sakupljača sekundarnih sirovina raseljenih sa deponije Vinča zbog sprovođenja projekta izgradnje spalionice. Naime, 2018. godine, grad Beograd i konzorcijum kompanija Suez, Itochu and Marguerite započeli su projekat izgradnje postrojenja za spaljivanje komunalnog otpada na deponiji, uz finansijsku podršku Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD).

Kada je projekat počeo da se sprovodi, romske porodice koje su prethodno živele na deponiji morale su da budu raseljene. Nekima od njih nije obezbeđen nikakav alternativni smeštaj i suočili su se sa beskućništvom, dok je nekima obezbeđen neadekvatan smeštaj u kome nisu mogli da pokrivaju troškove komunalnih usluga. Ove porodice, koje su živele od sakupljanja sekundarnih sirovina i imale ugovore sa JKP „Gradska čistoća“, nakon početka sprovođenja projekta ostale su i bez izvora prihoda, budući da je JKP „Gradska čistoća“ jednostrano raskinula ugovore koje je imala sa njima, a zabranjeno im je da ulaze na deponiju i sakupljaju sekundarne sirovine. Zbog svega navedenog i neusaglašenosti sa domaćim i međunarodnim obavezama, Inicijativa A 11 je, u ime raseljenih porodica sa deponije Vinča, pokrenula postupak pred Nezavisnim mehanizmom za projektnu odgovornost (IPAM). Traženo je da se utvrdi da li su navedene mere sprovedene u skladu sa ekološkim i socijalnim politikama EBRD. Ishod ovog postupka trebalo bi da rezultira pronalaženjem održivog rešenja za porodice pogođene preseljenjem, posebno kada je u pitanju pravo na stanovanje i ponovno obezbeđivanje izvora prihoda.

U Vrtiću u „Pećincima“ utvrđena diskriminacija dece zbog političke pripadnosti članova porodica

Krajem decembra 2022. godine, postupajući po pritužbi Inicijative A 11, Poverenica za zaštitu ravnopravnosti utvrdila je da je Predškolska ustanova „Vlada Obradović Kameni“ izvršila diskriminaciju dece zbog političke pripadnosti roditelja i članova njihovih porodica. Pritužba je podneta jer su deca iz porodica M. i M., koja su prethodno bila upisana u pomenuti vrtić, početkom septembra 2022. godine nezakonito ispisana iz vrtića. Roditelji su se obratili Inicijativi A 11, sumnjajući da su deca ispisana iz vrtića zbog članstva roditelja u Demokratskoj stranci i povezanosti sa protestima poljoprivrednika u Vojvodini. Po sprovedenom postupku, Poverenica za zaštitu ravnopravnosti je u mišljenju utvrdila da je došlo do neopravdane odluke predškolske ustanove da se ova deca stave na listu čekanja, pri čijem se donošenju nije vodilo računa o najboljem interesu dece i odredbama Zakona o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja.

Kako navodi jedna od majki diskriminisane dece: „Poverenica je samo potvrdila ono što smo mi kao roditelji pokušali da dokažemo – da su naša deca diskriminisana zbog naše političke opredeljenosti. Predškolska ustanova sa direktorkom na čelu ni u jednom momentu nije razmišljala o deci, njihovim interesima i njihovom dobru kada je donela odluku da se naša deca nađu na listi čekanja. Jednostavno, upisna komisija nijednog trenutka nije imala osnov da razmatra pohađanje vrtića naše dece jer se kod nas ništa nije promenilo – i dalje smo na istoj adresi, oboje zaposleni, redovno smo izmirivali svoje obaveze prema vrtiću.”

Više detalja dostupno [ovde](#) i [ovde](#).

Dodatne aktivnosti u domenu pravnog savetovanja, pravne pomoći i strateškog zastupanja obuhvataju:

- podnošenje **krivične prijave protiv direktorke Predškolske ustanove „Vladimir Obradović Kameni”** u Pećincima zbog toga što je nesavesnim radom kršila zakon, propise i druge opšte akte, što je dovelo do grubog kršenja prava troje dece koja su ispisana iz ove predškolske ustanove. Više detalja dostupno [ovde](#);
- **praćenje strateških slučajeva za zaštitu od diskriminacije** iz prethodnih godina;
- sprovođenje **25 terenskih poseta neformalnim naseljima**, socijalnim stanovima, neformalnim kolektivnim centrima i drugim lokacijama na kojima žive pripadnici ugroženih grupa, pre svega interno raseljeni Romi.

Zagovaranje

Preporuke Inicijative A 11 za unapređenje propisa i politika značajnih za zaštitu ljudskih prava zasnivaju se na analizi relevantne prakse i njenog uticaja na ranjive, marginalizovane i diskriminirane pojedince i grupe. Inicijativa A 11 identifikuje odstupanja od relevantnih međunarodnih standarda i ukazuje na uočene nedostatke nadležnim državnim organima i institucijama koje ih mogu otkloniti, kao i široj javnosti i medijima. Inicijativa A 11 koristi procedure povezane sa članstvom Srbije u međunarodnim organizacijama i predviđene relevantnim međunarodnim ugovorima kako bi doprinela usklađivanju domaćeg prava sa međunarodnopravnim standardima i stvaranju uslova koji bi omogućili pun pristup socijalnim i ekonomskim pravima za sve. Kroz javno zagovaranje, A 11 nastoji da razotkrije i objasni najurgentnije probleme u vezi sa socijalnim i ekonomskim pravima i diskriminacijom i da izvrši dodatni pritisak na nadležne organe i institucije da se posvete njihovom rešavanju.

Šta smo postigli u 2022. godini:

Najavljena ratifikacija Opcionog protokola uz Pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima

Nakon bezmalo četverogodišnjeg zagovaranja i nekoliko uzastopnih inicijativa¹ za ratifikaciju Opcionog protokola uz Pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, što je dovelo do toga da se **ratifikacija Opcionog protokola** konačno nađe u planu rada Vlade, u februaru 2022. godine, **ratifikaciju ovog važnog instrumenta najavila je i delegacija Republike Srbije prilikom predstavljanja Trećeg periodičnog izveštaja o primeni Pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima**, na 71. sednici Komiteta za ekonomska, socijalna i kulturna prava. Najavljena ratifikacija Opcionog protokola uz Pakt koja je uključena u godišnji plan rada Vlade predstavlja značajan korak ka obezbeđivanju bolje zaštite ekonomskih i socijalnih prava i predstavlja još jedan dokaz zagovaračkog uticaja Inicijative A 11. Zalaganje za ratifikaciju Opcionog protokola sastojalo se od komplementarnih aktivnosti usmerenih na organe vlasti (sastanci, [javne debate](#), [inicijative](#) i, indirektno, podnošenje izveštaja ugovornim telima UN), medije (brojna saopštenja za javnost) i širu javnost ([video-materijali](#), poruke stručnjaka kao što su [Aoife Nolan](#) i [Koldo Casla](#), [brošure](#) i kombinacija [informativnih](#) i [participativnih](#) aktivnosti

¹ Vidi, na primer, Inicijativa A 11, [Ratifikacija Opcionog protokola uz Pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Kako do bolje zaštite ekonomskih i socijalnih prava?](#), Inicijativa A 11, [Inicijativa za ratifikaciju Opcionog protokola uz Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima](#) i [Inicijativa A 11, Podneta Inicijativa za ratifikaciju opcionih protokola uz Konvenciju o pravima deteta i Pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima](#).

namenjenih građanima i aktivnosti podizanja svesti). Aktivnosti zagovaranja bile su potkrepljene analizom koja je ukazivala na potrebu za ratifikacijom Opcionog protokola u Srbiji i korist koju bi to donelo. Ovo sveobuhvatno zagovaranje je na kraju dovelo do uključivanja pitanja ratifikacije Opcionog protokola uz Pakt u plan rada Vlade Srbije.

Takođe, 4. novembra 2022, na konferenciji posvećenoj Univerzalnom periodičnom pregledu (UPR), koju je organizovala Platforma organizacija za saradnju sa mehanizmima Ujedinjenih nacija za ljudska prava, **ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog najavio je da će to Ministarstvo predložiti ratifikaciju Opcionog protokola**. Na obeležavanju Dana ljudskih prava, 10. decembra 2022, premijerka je najavila da će Srbija ratifikovati Opcioni protokol uz Pakt.

Ovo je značajan napredak u odnosu na prethodni period kada je nadležno ministarstvo odbacilo inicijativu za ratifikaciju Opcionog protokola, a posebno imajući u vidu činjenicu da u okviru prethodnog, trećeg, ciklusa Univerzalnog periodičnog pregleda država nije prihvatila preporuke za ratifikaciju Opcionog protokola uz Pakt.²

Inicijativa za ocenu ustavnosti Zakona o socijalnoj karti

U aprilu 2022. godine, Inicijativa A 11 i Share fondacija podneli su Ustavnom sudu inicijativu za pokretanje postupka za ocenu ustavnosti Zakona o socijalnoj karti zbog neusaglašenosti njegovih odredaba sa Ustavom, potvrđenim međunarodnim ugovorima i načelom jedinstva pravnog poretka.

U inicijativi je, između ostalog, ukazano na to da je Zakonom o socijalnoj karti predviđena obrada oko 135 podataka o građanima koji su ostvarivali ili pokušali da ostvare prava iz oblasti socijalne zaštite, što ukazuje na kršenje jednog od osnovnih načela zaštite podataka o ličnosti – načela minimizacije podataka i ograničenja u odnosu na svrhu obrade.

Posebno zabrinjava to što je članom 17 Zakona predviđena automatizovana obrada podataka o ličnosti, što je u suprotnosti sa odredbama Konvencije Saveta Evrope o zaštiti lica u odnosu na automatsku obradu ličnih podataka.

Inicijativom za ocenu ustavnosti traženo je i da se utvrdi da ovaj zakon nije u skladu sa članom 8 EKLJP i garancijama prava na porodični i privatni život sadržanim u tom članu, kao i sa garancijama prava na socijalnu zaštitu i socijalno osiguranje iz člana 9 Pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Najzad, u inicijativi je ukazano i na to da je član 9 Zakona o socijalnoj karti u suprotnosti sa odredbama Ustava koje se odnose na jedinstvo pravnog poretka, zabranu diskriminacije i zaštitu podataka o ličnosti.

Ekspertsko mišljenje (*amicus curiae brief*) kao podrška inicijativi za ocenu ustavnosti Zakona o socijalnoj karti

Preispitivanje Zakona o socijalnoj karti od Ustavnog suda zatražile su i članice Mreže za ekonomska, socijalna i kulturna prava (ESCR-Net), sa dugogodišnjim iskustvom u oblasti zaštite ljudskih prava, posebno u oblastima u koje zadire sistem socijalnih karata. Podnoseći *amicus curiae brief* (zajedničko ekspertsko mišljenje), organizacije Amnesty International, Dejusticia, ERRC, Inicijativa za socijalna i ekonomska prava, Kenijska komisija za ljudska prava, Program za ljudska prava i globalnu ekonomiju i Program digitalne države blagostanja i ljudskih prava pružile su podršku inicijativi za ocenu ustavnosti Zakona o socijalnoj karti koju je Inicijativa A 11 podnela u aprilu 2022. godine. Pomenute organizacije u ekspertskom mišljenju podsećaju na to da je ekstenzivna obrada podataka korisnika sistema socijalne zaštite na način predviđen Zakonom o socijalnim kartama u suprotnosti sa principima zaštite

² https://drive.google.com/file/d/1NtISChGaJkuPmtba_ATTNQiaTGY3nhzY/view

podataka o ličnosti, pravom na socijalnu zaštitu, kao i zabranom diskriminacije, prevashodno zbog prezastupljenosti Roma u sistemu socijalne zaštite. Ustavnom sudu je, kako u amicus briefu, tako i u samoj inicijativi za ocenu ustavnosti, predložen i primer Holandije (slučaj SyRI), koja je pokušala da koristi algoritam zarad predikcije i otkrivanja prevare u sistemu socijalnog osiguranja, a za koji je Okružni sud u Hagu utvrdio da krši pravo na porodični i privatni život garantovan članom 8 EKLP, kao i da ne sadrži odgovarajuće mere zaštite privatnosti. Više informacija, kao i *amicus brief*, dostupni su [ovde](#).

Preporuka mera za Javnobeležničku komoru i Ministarstvo pravde u vezi sa overom punomoćja za osobe bez identifikacionih dokumenata

Postupajući po informacijama dobijenim od Inicijative A 11, Poverenica za zaštitu ravnopravnosti izdala je [preporuku mera](#) Javnobeležničkoj komori i Ministarstvu pravde, kako bi se otklonile nepravilnosti uočene prilikom overe punomoćja za osobe bez identifikacionih dokumenata. Inicijativa A 11 obratila se Poverenici zbog nezakonitog naplaćivanja višestruko višeg iznosa nagrade javnih beležnika prilikom overe punomoćja strankama koje ne poseduju ličnu kartu i kojima se identitet utvrđuje uz pomoć svedoka identiteta. Naime, uočeno je da pojedini javni beležnici, prilikom overe punomoćja, osobama bez identifikacionih dokumenata naplaćuju znatno viši iznos od iznosa predviđenog javnobeležničkom tarifom (u pojedinim slučajevima četverostruko viši iznos od predviđenog). Pojedini notari nezakonito su naplaćivali iznos nagrade od 4000 ili čak 5000 dinara, dok su, nasuprot ovoj nezakonitoj praksi, drugi javni beležnici pravilno obračunavali iznos nagrade, te su za overu punomoćja uz prisustvo svedoka identiteta naplaćivali 1080 dinara, koliko je važećim propisima predviđeno.

Potrebno je imati u vidu i to da su osobe koje nemaju ličnu kartu, pa zbog toga overavaju punomoćje uz prisustvo svedoka identiteta, među najugroženijim građanima Srbije i da su im ta punomoćja najčešće potrebna za pokretanje postupaka koji bi trebalo da im omoguće da najzad pribave dokumente.

Nakon podnošenja pritužbi Javnobeležničkoj komori i Ministarstvu pravde, koji nedostatke nisu otklonili, Inicijativa A 11 obratila se Poverenici za zaštitu ravnopravnosti, koja je Ministarstvu pravde i Javnobeležničkoj komori uputila preporuku da preduzmu mere kako bi se prilikom određivanja visine nagrade javnih beležnika za overu potpisa za ove kategorije stanovništva uzelo u obzir to da oni spadaju u kategoriju najugroženijih lica i da za njih dokumenti predstavljaju preduslov za ostvarivanje svih drugih prava, posebno prava iz oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, obrazovanja i sl. Poverenica je u preporuci navela i to da lica koja nemaju dokumente upravo zbog toga ne mogu da dokažu ni svoje loše imovinsko stanje i da ostvare pravo na oslobođenje ili umanjenje naplate nagrade na koju imaju pravo korisnici novčane socijalne pomoći.

Dodatno, imajući u vidu odbijanje pojedinih notara da uopšte overe punomoćje osobama bez dokumenata, preporučeno je i da se preduzmu mere kako bi se obezbedila pravilna primena relevantnih propisa prema kojima su javni beležnici u obavezi da licima koja ne poseduju identifikacioni dokument utvrđuju identitet saslušanjem dva svedoka identiteta. Budući da overa punomoćja može biti preduslov za vođenje drugih postupaka, koji treba da omoguće pribavljanje ličnih dokumenata najugroženijim građanima, Poverenica je uputila ovu preporuku kako bi se unapredio njihovo položaj i smanjila diskriminacija. Više informacija dostupno [ovde](#), a preporuka mera Poverenice za zaštitu ravnopravnosti dostupna je [ovde](#).

Participativni forumi – „Kako do socijalne zaštite koja odgovara potrebama građana?”

Tokom 2022. godine, Inicijativa A 11 je, u saradnji sa Institutom za filozofiju i društvenu teoriju i Ministarstvom prostora, organizovala participativne forume (građanske skupštine) sa korisnicima socijalne zaštite i onima kojima je neophodna novčana socijalna pomoć, iako u praksi ne uspevaju da ostvare ovo pravo. Participativni forumi organizovani su u Šapcu, Novom Sadu i Beogradu, a cilj je bio da se najugroženiji građani uključe u proces usvajanja politika i odluka u oblasti socijalne zaštite.

Nakon pojašnjenja uslova i procedure za ostvarivanje novčane socijalne pomoći, korisnici i potencijalni korisnici ove materijalne podrške zajednički su formulisali preporuke za unapređenje postupka za ostvarivanje prava na socijalna davanja. Participativni forumi koji su do sada organizovani odnosili su se na oblast socijalne zaštite, imajući u vidu odavno najavljivane izmene Zakona o socijalnoj zaštiti, a zamišljeno je da oni posluže kao model aktivnog uključivanja građana u proces donošenja odluka, uz istovremenu edukaciju i informisanje učesnika, pri čemu se pošlo od pretpostavke da upravo oni građani koje određene odluke i politike pogađaju imaju najbolji uvid u situaciju na koju te odluke treba da utiču, te njihovo iskustvo i perspektiva mogu značajno doprineti formulisanju (kvalitetnijih i legitimnijih) predloga politika.

Održani prvi Dani socijalnih prava

U maju 2022, Inicijativa A 11 po prvi put je organizovala događaj „[Dani socijalnih prava](#)”, zamišljen tako da iz godine u godinu služi kao prilika za saradnju, umrežavanje i zajedničko bavljenje ključnim problemima u oblasti ekonomskih i socijalnih prava. Program prvih „Dana socijalnih prava” obuhvatao je tri segmenta – izložbu fotografija povodom deset godina od prinudnog iseljenja neformalnog romskog naselja „Belvil” na Novom Beogradu, predstavljanje godišnjeg izveštaja Inicijative A 11 o stanju ekonomskih i socijalnih prava u Srbiji, kao i razgovor o stanju ekonomskih i socijalnih prava u regionu i mogućnostima zajedničkog rada na unapređenju ovih prava u regionu. Više detalja dostupno [ovde](#).

Panel-diskusija „Digitalizacija socijalne zaštite – automatizacijom ka isključivanju”

Inicijativa A 11 je 30. novembra 2022. godine organizovala panel-diskusiju „Digitalizacija socijalne zaštite: automatizacijom ka isključivanju” kako bi obrazložila zbog čega je neophodno da Zakon o socijalnoj karti bude povučen.

U Srbiji je u martu 2022. godine počela primena Zakona o socijalnoj karti, kojim je pod sloganom smanjivanja zloupotreba počela da se vrši dehumanizacija sistema socijalne zaštite. Primenom ovog zakona do sada je iz sistema socijalne zaštite isključeno preko 20.000 ljudi, a digitalni nadzor nad korisnicima podrazumeva prikupljanje najmanje 135 podataka o ličnosti. Sve ovo prati automatizovano donošenje odluka i netransparentnost algoritma koji proverava ispunjenost uslova za socijalnu pomoć i radnicima u centrima za socijalni rad šalje notifikacije i instrukcije za postupanje – mahom su to instrukcije da je potrebno ukinuti pravo. O ovim i drugim implikacijama Zakona o socijalnoj karti na panelu su govorili Andrea Čolak iz Evropskog centra za prava Roma, Imogen Richmond-Bishop iz organizacije Amnesty International, Brian Kiira iz Inicijative za socijalna i ekonomska prava iz Ugande i Danilo Ćurčić iz Inicijative A 11. Snimak panel-diskusije je dostupan [ovde](#).

Učešće u društvenom dijalogu „Beskućništvo: mapiranje i prvi koraci ka društvenoj uključenosti”

Na Međunarodni dan ljudske solidarnosti, 20. decembra 2022. godine, Inicijativa A 11 je učestvovala u društvenom dijalogu „Beskućništvo: mapiranje i prvi koraci ka društvenoj uključenosti”, koji je

organizovalo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog. Pored Inicijative A 11 i predstavnika Ministarstva, u organizovanju dijaloga su učestvovali predstavnici organizacija ADRA, Karitas Srbija, Centar za integraciju mladih i Izlaz, i tokom dijaloga su postigli „saglasnost o postupanjima“, uključujući sledeće: 1) preduzimanje koraka na prikupljanju podataka o merama i aktivnostima usmerenim na rešavanje situacije beskućništva i ostvarivanje prava lica u situaciji beskućništva; 2) formiranje radnog tima koji bi pripremao izveštaj o pitanjima koja su u fokusu ovog društvenog dijaloga; 3) podnošenje predloga Ministarstva LJPDD za održavanje tematske sednice Saveta za praćenje primene preporuka UN mehanizama za ljudska prava, koja će biti posvećena beskućništvu. Sledeći društveni dijalog na temu beskućništva najavljen je za 20. februar 2023. godine, na Međunarodni dan socijalne pravde, a u okviru obeležavanja Međunarodnog dana borbe protiv dečjeg rada, najavljeno je organizovanje posebnog društvenog dijaloga posvećenog deci u uličnoj situaciji.

Zagovaračke inicijative na međunarodnom nivou:

Podnet izveštaj Savetu za ljudska prava Ujedinjenih nacija povodom četvrtog ciklusa UPR za Srbiju

Povodom četvrtog Univerzalnog periodičnog pregleda za Srbiju i 43. sednice Saveta za ljudska prava Ujedinjenih nacija, Inicijativa A 11 je, u oktobru 2022. godine, podnela izveštaj u kojem je akcenat na uskraćivanju roditeljskog i dečjeg dodatka romskoj deci, isključivanju Roma bez dokumenata iz sistema novčane pomoći za ublažavanje posledica pandemije, na rizicima od povreda ljudskih prava koje su uslovljene sistemom socijalnih karata, pristupu zdravstvenoj zaštiti za Romkinje i decu bez dokumenata i na ratifikaciji Opcionog protokola uz Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. Izveštaj je dostupan [ovde](#).

Podnet prilog za izveštaj Evropske komisije za Srbiju za 2022. godinu

Inicijativa A 11 je u aprilu 2022. godine pripremila izveštaj kao [doprinos Godišnjem izveštaju Evropske komisije za 2022. godinu za Srbiju](#). U Izveštaju je načinjen poseban osvrt na diskriminatorne odredbe Zakona o finansijskoj podršci porodici sa decom, Zakon o socijalnoj karti, prava radnika i radnica, pravo na adekvatno stanovanje, uključujući Nacrt nacionalne stambene strategije, kao i nedostupnost mera podrške za ublažavanje posledica pandemije najranjivijim građanima.

Predstavljanje alternativnih izveštaja Komitetu za ekonomska, socijalna i kulturna prava

Povodom razmatranja trećeg periodičnog izveštaja Srbije o primeni Pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Inicijativa A 11 je, 21. februara 2022. godine, učestvovala na onlajn sesiji Komiteta za ekonomska, socijalna i kulturna prava i predstavila alternativne izveštaje koje je podnela Komitetu sa još nekoliko organizacija i sindikata, kao i Platformom organizacija za saradnju sa UN mehanizmima za zaštitu ljudskih prava.

Dodatne aktivnosti u oblasti zagovaranja u 2022. godini:

- Programski koordinator Inicijative A 11 učestvovao je 16. septembra 2022. godine na **sastanku nevladinih organizacija sa komesarom Saveta Evrope za ljudska prava Dunjom Mijatović** i predstavio ključne probleme u pristupu i zaštiti socijalnih i ekonomskih prava za ranjive grupe u Srbiji.
- Tokom oktobra 2022. godine, Inicijativa A 11 sprovela je kampanju „(Anti)socijalne karte“, čiji je cilj bilo ukazivanje na negativne posledice uvođenja socijalnih karata u sistem socijalne zaštite, na način predviđen Zakonom o socijalnoj karti. Kampanja je sprovedena na društvenim

mrežama, kao i na medijskim portalima. Tokom trajanja kampanje, sekcija „(Anti)socijalne karte“, kreirana na sajtu Inicijative A 11 za potrebe ove kampanje, imala je 3900 pregleda.

Javno zagovaranje i mediji

Inicijativa A 11 je tokom 2022. godine objavila **31 saopštenje za štampu**, i pojavila se u više od **155 medija**. Za više detalja videti odeljak *Inicijativa A 11 u medijima u 2022*, na kraju ovog izveštaja.

Edukacija i podizanje svesti

Inicijativa A 11 doprinosi unapređenju položaja ranjivih grupa i ostvarenju ciljeva organizacije sprovođenjem kampanja i edukativnih programa usmerenih na podizanje svesti i edukaciju o ljudskim pravima, kao i objavljivanjem edukativnih materijala i priručnika o lakšem ostvarivanju prava.

Šta smo postigli u 2022. godini:

Realizovana treća godišnja Škola ekonomskih i socijalnih prava

Inicijativa A 11 je uspešno realizovala treću **Školu ekonomskih i socijalnih prava**, nastalu iz Praktikuma za ekonomska i socijalna prava, prvobitno sprovedenog u saradnji sa Pravnim fakultetom Univerziteta Union u Beogradu. Škola je trajala od novembra 2022. do februara 2023. godine i sastojala se od osam predavanja na teme: mesto socijalnih i ekonomskih prava u sistemu zaštite ljudskih prava i pravna priroda ekonomskih i socijalnih prava; utuživost ekonomskih i socijalnih prava; pravo na adekvatno stanovanje; pravo na socijalnu zaštitu; monitoring ekonomskih i socijalnih prava; uticaj mera ekonomske politike na siromaštvo i ostvarivanje ekonomskih i socijalnih prava; pristup žena i osoba sa invaliditetom ekonomskim i socijalnim pravima; pristup Roma i ljudi u pokretu ekonomskim i socijalnim pravima. Našu školu je 2022. godine pohađalo 27 učesnika, koji su uspešno okončali program (23 žene i 4 muškarca), uključujući i predstavnike domaćih i regionalnih organizacija civilnog društva, međunarodnih organizacija, sindikata, političkih partija, aktiviste, studente i druge zainteresovane pojedince.

Utisci:

„Odlična rasprava koja se odvijala tokom predavanja je dokaz koliko je važno u edukaciji o ekonomskim i socijalnim pravima istu iz sfere apstrakcije spustiti na razinu životnog iskustva. To je nešto što Školi ekonomskih i socijalnih prava uspijeva već treću godinu zaredom i što je čini jedinstvenom na polju edukacije o ljudskim pravima.”

Sandra Kasunić, Sindikalni kolektiv udruženja prekarnih radnica i aktivista (Zagreb/Karlovac), jedna od predavačica u trećoj Školi ekonomskih i socijalnih prava Medina Bejtović, polaznica treće Škole ekonomskih i socijalnih prava

„Organizacija, gostoprimitstvo i srdačnost su na mene ostavili najveći utisak. Organizatori su mislili na svaki detalj, te su nas opskrbili zaista korisnom literaturom. Predavanja su bila veoma zanimljiva i interaktivno vođena, a predavači su nam nastojali približiti naizgled apstraktnu materiju. Na kraju, ono što je na mene ostavilo najljepši utisak jeste internacionalni karakter škole. Proteklih mjeseci sam kroz program škole imala priliku diskutovati sa kolegama iz Srbije, Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Na taj način sam stekla uvid u sistemске probleme koji su manje-više isti u zemljama regiona. Škola i Beograd će mi ostati u jako lijepom sjećanju te se radujem budućim saradnjama.”

Obuke o sprovođenju obaveze procene uticaja na socioekonomski ugrožene grupe i preporuka mera o proceni uticaja

U saradnji sa Poverenicom za zaštitu ravnopravnosti, Inicijativa A 11 je organizovala obuke za predstavnike organa javne vlasti o načinu sprovođenja procene uticaja propisa i javnih politika na osetljive društvene grupe – obaveze koja je uvedena izmenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije iz 2021. godine. Nakon uspešnog zagovaranja za uvođenje obaveze procene uticaja, koja ima nesumnjiv potencijal da donese promene u životima ugroženih građana, tokom 2022. godine, Inicijativa A 11 fokusirala se na obuke, edukaciju i druge aktivnosti koje imaju za cilj da omoguće efikasno sprovođenje ove obaveze.

Takođe, imajući u vidu značaj uvođenja obaveze procene uticaja na smanjenje nejednakosti, kao i okolnost da je prva godina od uvođenja ove obaveze protekla bez primera adekvatne primene procene uticaja u praksi, Inicijativa A 11 obratila se Poverenicima za zaštitu ravnopravnosti sa molbom da tada tek formiranu Vladu i ministarstva putem preporuke mera podseti na obavezu sprovođenja procene uticaja, kako bi ih podsetila na obavezu vršenja procene i na način njenog sprovođenja. Na predlog Inicijative A 11, Poverenica je jedinicama lokalne samouprave uputila [preporuku mera](#) da prilikom pripreme novog propisa ili javne politike od značaja za ostvarivanje prava socioekonomski ugroženih lica ili grupa lica izrade procenu uticaja propisa ili politike na ova lica odnosno grupe.

Radionica „Unapređenje položaja Roma i Romkinja kroz bolji pristup ekonomskim i socijalnim pravima”

U novembru 2022. godine, Inicijativa A 11 je uspešno organizovala trodnevnu radionicu „Unapređenje položaja Roma i Romkinja kroz bolji pristup ekonomskim i socijalnim pravima”, namenjenu romskim aktivistima i aktivistkinjama koji se bave unapređenjem i zaštitom ljudskih prava. Radionica je obuhvatila teme kao što su mehanizmi zaštite ekonomskih i socijalnih prava, pristup ličnim dokumentima, prava na socijalnu i zdravstvenu zaštitu, pravo na adekvatno stanovanje. Predstavljene su i novine u Zakonu o zabrani diskriminacije i ukazano je na značajnu ulogu aktivista i aktivistkinja u praćenju primene tog zakona, a posebno odredaba koje se odnose na obavezu organa javne vlasti da prilikom usvajanja propisa i politika izvrše procenu uticaja na socioekonomski ugrožene grupe. Trodnevna radionica završena je razmatranjem mogućnosti za umrežavanje i uspostavljanje saradnje na unapređivanju ekonomskih i socijalnih prava ranjivih građana i građanki.

Sastanak povodom primene Zakona o socijalnoj karti

Kako bi predstavila efekte primene Zakona o socijalnoj karti i pokrenula diskusiju o daljem radu na sprečavanju negativnih posledica primene tog zakona, Inicijativa A 11 je 30. novembra 2022. godine organizovala sastanak sa organizacijama civilnog društva o uticaju sistema Socijalna karta na sistem socijalne zaštite, pravo na jednakost i zaštitu podataka o ličnosti. Posebna pažnja na sastanku posvećena je i pitanju transparentnosti algoritma i automatizacije u odlučivanju. Primećeno je da negativni efekti primene Zakona o socijalnoj karti naročito pogađaju Rome i Romkinje i žrtve porodičnog nasilja. Iako se obrađuje veliki broj podataka, nisu uzeti u obzir oni podaci koji mogu pokazati kakvi su uslovi života lica čiji se podaci nalaze u registru Socijalna karta, poput podataka o uslovima stanovanja i pristupu komunalnim uslugama. Kao poseban problem je istaknuto i to što je sistem Socijalna karta proaktivan kada se identifikuju uslovi koji bi korisnike mogli isključiti iz sistema socijalne zaštite i ukinuti im ili umanjiti prava, a ne i onda kada se utvrdi da ispunjavaju uslove za ostvarivanje dodatnih prava. Učesnici sastanka bavili su se i pitanjem protoka informacija u sistemu Socijalna karta i razmatrali mogućnost da se kroz *reverse engineering* pokuša rasvetliti način funkcionisanja sistema i uzroci nastajanja grešaka.

Saradnja sa Pravnom klinikom iz Edinburga

U martu 2022. godine, uspostavljena je saradnja sa Edinburgh International Justice Initiative (EIJI), studentskom *pro bono* klinikom na Univerzitetu u Edinburgu, koja pruža besplatnu pomoć u istraživanju pravnih pitanja institucijama i organizacijama koje se bave pristupom pravdi, kako bi se na međunarodnom planu olakšao pristup pravdi i doprinelo smanjenju nekažnjivosti. Budući da je u zakonodavstvo Srbije odnedavno uvedena obaveza procene uticaja novih propisa i javnih politika na socioekonomski ugrožene grupe, i to po ugledu na procenu uticaja iz antidiskriminacionog propisa Ujedinjenog Kraljevstva, koja je najpre počela da se primenjuje u Škotskoj (socio-economic duty), EIJI će Inicijativi A 11 pružiti podršku u istraživanju načina na koji se procena uticaja sprovodi u jurisdikcijama u kojima je uvedena, a rezultati istraživanja pomoći će Inicijativi A 11 da nastavi sa podizanjem kapaciteta radi efikasnije primene procene uticaja u Srbiji, za čije se uvođenje Inicijativa A 11 i zalagala prilikom procesa izmene Zakona o zabrani diskriminacije. Kada je u pitanju zaštita podataka o ličnosti, razmatrane su, između ostalog, mogućnosti da se institucija Poverenika za zaštitu podataka o ličnosti i pristup informacijama od javnog značaja uključi u zaštitu prava lica čiji se podaci obrađuju u registru Socijalna karta.

Dodatne aktivnosti u oblasti edukacije i podizanja svesti

- Predstavници Inicijative A 11 su 23. decembra 2022. godine učestvovali na **Pravnoj klinici za izbegličko pravo** i održali predavanje na temu ekonomskih i socijalnih prava.
- Predstavnica A 11 učestvovala je u obuci održanoj 8. decembra 2022. godine za predstavnike jedinica lokalnih samouprava koji su bili korisnici programa „Podrška Evropske unije socijalnom stanovanju i aktivnoj inkluziji”, koji se sprovodio kroz Instrument za pretprijetupnu pomoć, i održala **trening o pravu na adekvatno stanovanje, sa posebnim fokusom na prepoznavanje i prevenciju rezidencijalne segregacije**.

Staziranje u 2022. godini:

- Stazistkinja **Ondine Jevremov** uspešno je završila praksu u Inicijativi A 11 fokusirajući se u svom istraživanju na identifikaciju **povreda ljudskih prava koje proističu iz sistema socijalnih karata**.
- Stazistkinja **Ana Trifunović** uspešno je završila praksu u Inicijativi A 11. U svom istraživanju fokusirala se na **pristup pravu na besplatnu pravnu pomoć**.
- Stazistkinja **Gwen Berghof** uspešno je završila praksu, istražujući pre svega **ulogu nezavisnih institucija u zaštiti ekonomskih i socijalnih prava**.

Monitoring i izveštavanje

Izveštavanje o ekonomskim i socijalnim pravima predstavlja važan deo aktivnosti Inicijative A 11 usmerenih na stvaranje uslova za jednak pristup pravima. Kroz izveštaje, pravne analize i druge publikacije, Inicijativa A 11 nastoji da dokumentuje slučajeve diskriminacije i kršenja ekonomskih i socijalnih prava, da ukaže na nedostatke u pravnom i strateškom okviru koji vode ka povredama ovih prava, kao i da ponudi preporuke za unapređenje stanja u oblasti ostvarivanja ekonomskih i socijalnih prava, posebno uzimajući u obzir relevantne međunarodne standarde kojima se garantuju ova prava. Naša istraživanja pružaju značajnu osnovu i za zagovaračke aktivnosti i strateško zastupanje.

Šta smo postigli u 2022. godini:

Izveštaji, pravne analize i drugi resursi:

Iskrivljena slika – Ekonomska i socijalna prava u Srbiji

Izveštaj o primeni Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći u 2022. godini

Pravno mišljenje o međunarodnom komparativnom zakonodavstvu iz oblasti ljudskih prava u svetlu Zakona o socijalnoj karti pred Ustavnim sudom Srbije

Prilog Savetu za ljudska prava za 43. sesiju i IV ciklus Univerzalnog periodičnog pregleda za Srbiju

Studija slučaja – Objavljivanje jedinstvenog matičnog broja građana i građanki koji su pogođeni postupcima iseljenja i preseljenja

Prilog Evropskoj komisiji za godišnji izveštaj o Srbiji za 2022. godinu

A 11 Bilten // Deseto izdanje // Teme za period: januar – decembar 2022. godine

Saradnja u oblasti monitoringa i izveštavanja:

Vodič za zaštitu podataka o ličnosti namenjen udruženjima građana koja se bave socijalnom zaštitom (u saradnji sa organizacijama Partneri za demokratske promene Srbija, Share fondacija, Atina, BOŠ i Da se zna!)

Zaštita podataka o ličnosti je tvoje pravo (liflet) (u saradnji sa organizacijom Partneri Srbija)

Zajednički izveštaj Komitetu UN za ekonomska, socijalna i kulturna prava povodom 71. sednice i razmatranja trećeg periodičnog izveštaja Srbije (u saradnji sa Centrom za ekonomska i socijalna prava)

Alternativni izveštaj povodom 71. sednice Komiteta UN za ekonomska, socijalna i kulturna prava – Platforma organizacija za saradnju sa mehanizmima UN za ljudska prava

Prilog zajedničkom izveštaju Platforme organizacija za saradnju sa UN mehanizmima za zaštitu ljudskih prava, za IV ciklus Univerzalnog periodičnog pregleda za Srbiju i 43. sesiju Saveta za ljudska prava

Saradnja i partnerstvo

Stvaranje koalicija, razmena informacija i saradnja bile su intenzivne i na domaćem i na međunarodnom nivou. Ovu komponentu rada Inicijative A 11 u 2022. godini najbolje ilustruje saradnja sa članicama **ESCR-Net** mreže, što je rezultiralo pripremom i podnošenjem zajedničkog ekspertskog mišljenja (**amicus curiae brief**) Ustavnom sudu Srbije o neusaglašenosti Zakona o socijalnoj karti sa odredbama o ljudskim pravima u domaćim propisima i ratifikovanim međunarodnim ugovorima. Uspešan primer saradnje sa domaćim nevladinim organizacijama predstavljaju aktivnosti usmerene na uspostavljanje noćnog centra za beskućnike.

Zajedničko zagovaranje za obezbeđivanje adekvatnog i pristupačnog noćnog centra za osobe u situaciji beskućništva

Povodom Međunarodnog dana za borbu protiv beskućništva 10. 10. 2022. godine Inicijativa A 11 je, u saradnji sa ostalim članicama Mreže za borbu protiv beskućništva (Adra Srbija, Caritas Srbije, Liceulice,

PIN, Klikaktiv), podnela nadležnim institucijama dopis u kome je ukazala na izuzetno loš položaj i sistemske probleme sa kojima se u gradu Beogradu svakodnevno suočavaju osobe u situaciji beskućništva. Ukazano je i na otežan pristup usluzi smeštaja u Prihvatištu za odrasla i stara lica, te je predloženo institucijama da nađu sistemsko rešenje za olakšan i nesmetan prijem svih sugrađana i sugrađanki kojima od dostupnosti ove vrste usluge zavisi egzistencija. Takođe, članice mreže su u svom dopisu zagovarale i obezbeđivanje adekvatnog i pristupačnog smeštaja u vidu noćnih centara kao još jedne alternativne usluge smeštaja za OSB na teritoriji grada Beograda u zimskom periodu. Osim toga, podržani su dosadašnji koraci koje su preduzimale institucije tokom prethodnih godina i koji su vodili ka otvaranju dnevnih prihvatnih centara za OSB tokom zimskih meseci i predloženo je da oni budu dostupni u dužem vremenskom periodu nego inače. Nakon dva meseca od podnošenja dopisa, 24. 12. 2022. godine, prepoznajući potrebe OSB, Sekretarijat za socijalnu zaštitu, u saradnji sa Crvenim krstom, po prvi put je otvorio noćno, privremeno, prenoćište za osobe u situaciji beskućništva na adresi Dr Milutina Ivkovića broj 2, Autokomanda. Ovu uslugu moglo je da koristi 25 osoba svakog dana u periodu od 20 do 8 časova ujutru, a lični dokumenti im za korišćenje ove usluge nisu bili neophodni. Prenosište je zatvoreno 31. marta. Za vreme dok je bilo otvoreno koristilo ga je oko 60 osoba u situaciji beskućništva.

Naš zajednički rad i partnerstvo u 2022. godini obeležile su i sledeće aktivnosti i događaji:

Saradnja sa 12 OCD i sindikatima, kao i platforma 17 OCD uključenih u pripremu tri alternativna izveštaja za Komitet Ujedinjenih nacija za ekonomska, socijalna i kulturna prava.

Saradnja sa Institutom za filozofiju i društvenu teoriju i Ministarstvom prostora u organizaciji **participativnih foruma** kao modela edukacije i participacije građana u oblasti socijalne zaštite.

Zajedničko [saopštenje](#) povodom obeležavanja Međunarodnog dana osoba u situaciji beskućništva i Međunarodnog dana mentalnog zdravlja, 10. 10. 2022. godine, sa organizacijama Omladinski centar CK13, ADRA Srbija, Lice Ulice, KlikAktiv – Centar za razvoj socijalnih politika i PIN – Mreža psihosocijalnih inovacija.

Saradnja sa Mrežom organizacija civilnog društva za borbu protiv beskućništva, uključujući učešće u organizovanju zajedničke akcije povodom Međunarodnog dana osoba u situaciji beskućništva i slanje apela Sekretarijatu za socijalnu zaštitu grada Beograda, zajedničko [saopštenje](#) povodom otvaranja privremenog prenoćišta za osobe u situaciji beskućništva.

Učešće u pripremi **priloga Platforme organizacija za saradnju sa UN mehanizmima za ljudska prava za Savet za ljudska prava za četvrti Univerzalni periodični pregled** za Republiku Srbiju.

Koautorski tekst Jovane Timotijević iz Ministarstva prostora i Danila Ćurčića iz Inicijative A 11, napisan za nedeljnik *Vreme*, [o prostornoj nejednakosti i stambenoj segregaciji u Jabučkom ritu](#).

Nastavak saradnje sa [Pokretom za stambenu jednakost](#) koja je tokom 2022. godine doprinela ostvarivanju postavljenih ciljeva sprovođenjem različitih aktivnosti, kao što su podnošenje komentara na Nacrt nacionalne stambene strategije i slanje pisma zabrinutosti Specijalnom izvestiocu za pravo na adekvatno stanovanje u vezi sa problemima u procesu usvajanja Nacionalne stambene strategije.

U saradnji sa članicama **Pokreta za stambenu jednakost**, predstavnici Inicijative A 11 učestvovali su na **[Regionalnom housing forumu](#)**, održanom u maju 2022. godine u Podgorici. Među ključnim temama kojima se forum bavio bile su stambene politike, podrška modelima priuštivog i adekvatnog stanovanja, uz posvećivanje posebne pažnje modalitetima regionalne saradnje, posebno imajući u vidu sličnost problema sa kojima se zemlje u regionu suočavaju u oblasti stanovanja.

Nastavak saradnje sa časopisom [Liceulice](#) u okviru rubrike posvećene ljudskim pravima i pisanje tekstova na teme kao što su socijalne karte i uticaj netransparentne tehnologije na ostvarivanje prava na socijalnu zaštitu.

Nastavak saradnje na zajedničkom mesečnom biltenu „Pojačalo” sa organizacijom [Zajedničko](#), Centrom za politike emancipacije – [CPE](#), [Institutom za urbane politike/Ministarstvom prostora](#) i [Zelenom omladinom Srbije](#).

Nastavak saradnje sa Platformom za teoriju i praksu društvenih dobara – Zajedničko i Centrom modernih veština u okviru inicijative „[Živim i van sezone](#)”, čiji je cilj bio sprečavanje urušavanja prava sezonskih radnika usvajanjem neadekvatnog Nacrta zakona o radnom angažovanju na sezonskim i drugim povremenim poslovima u određenim delatnostima. Više detalja dostupno [ovde](#).

Nastavak **saradnje sa organizacijama potpisnicama Deklaracije o plati za život** i zajedničko pismo Vladi Republike Srbije, Ministarstvu za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja, Ministarstvu finansija i Uniji poslodavaca, čiji je cilj bio povećanje minimalne zarade. Više informacija i tekst pisma možete naći [ovde](#).

Inicijativa A 11 nastavila je da redovno učestvuje na sastancima i aktivnostima **Platforme organizacija za saradnju sa mehanizmima UN za ljudska prava**.

Saradnja sa **Institutom za filozofiju i društvenu teoriju (IFDT)** na projektu i istraživanju posvećenim brizi o starima u vreme pandemije Covid-19.

Sprovedeni projekti u 2022. godini

1. Unapređenje lokalne integracije interno raseljenih lica putem poboljšanog pristupa socijalnim pravima

Donator: Visoki komesarijat za izbeglice Ujedinjenih nacija / Period trajanja projekta: januar 2022 – decembar 2022.

2. Unapređenje ekonomskih i socijalnih prava marginalizovanih zajednica

Donator: International Olof Palme Centre / Period trajanja projekta: januar 2020 – decembar 2024.

3. Unapređenje ekonomskih i socijalnih prava kroz poboljšanu primenu antidiskriminacionog zakonodavstva

Donator: Ambasada Kraljevine Norveške u Beogradu / Period trajanja projekta: novembar 2021 – juli 2022.

4. Korupcija u planiranju i izgradnji – Borba protiv korupcije i kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda u urbanom i prostornom planiranju

Donator: Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji / Period trajanja projekta: januar 2021 – decembar 2022.

5. Bliskost i nega: Briga o starijim osobama u Srbiji tokom pandemije Covid-19

Donator: Open Society University Network, podržano [delimično] grantom Fondacije za otvoreno društvo / Period trajanja projekta: avgust 2021 – juli 2022.

6. Dostojanstven život građana – saradnjom do zaštite ekonomskih i socijalnih prava

Donator: Beogradska otvorena škola (BOŠ) uz podršku Evropske unije / Period trajanja projekta: novembar 2022 – jul 2023.

7. Zaštita prava i ličnih podataka korisnika sistema socijalne zaštite

Donator: Internews Network / Period trajanja: novembar 2022 – jul 2023.

8. Podrška rodnoj ravnopravnosti i podizanju svesti o rodnoj ravnopravnosti u Srbiji tokom procesa pristupanja EU

Donator: REACTOR – Research in Action, uz podršku Evropske unije, sufinansirala Švedska agencija za međunarodni razvoj i saradnju / Period trajanja: februar 2022 – jul 2023.

9. The Sigrid Rausing Trust institucionalna podrška

Donator: The Sigrid Rausing Trust / Period trajanja: decembar 2021 – novembar 2022.

10. Unapređenje kapaciteta OCD u Srbiji da zaštite ekonomska i socijalna prava Roma i migranata po izbijanju pandemije Covid-19

Donator: Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji / Period trajanja projekta: jun 2021 – novembar 2022.

11. The Sigrid Rausing Trust institucionalna podrška

Donator: The Sigrid Rausing Trust / Period trajanja projekta: decembar 2022 – novembar 2025.

Finansije

U 2022. godini, ukupan **godišnji budžet** Inicijative A 11 iznosio je 380.217,00 evra.

Inicijativa A 11 u 2022. godini u brojkama:

9 donatora podržalo je sprovođenje **11** projekata;

25 poseta romskim naseljima i neformalnim kolektivnim centrima;

skoro **550** ljudi dobilo je podršku u pristupu ekonomskim i socijalnim pravima i pravu na nediskriminaciju;

5 strateških predmeta pred domaćim i međunarodnim sudovima;

27 učesnika i **17** predavača u Školi ekonomskih i socijalnih prava;

4.85 je prosečna ocena za našu Školu za ekonomska i socijalna prava (na skali od 1 do 5), pri čemu je **85,7%** učesnika izjavilo da su „u potpunosti zadovoljni” Školom ekonomskih i socijalnih prava i njenim programom. 85,7% učesnika ocenilo je Školu ekonomskih i socijalnih prava najvišom ocenom (5), dok ju je 14.3% ocenilo ocenom 4 na skali od 1 do 5;

1 parapravnica koja pruža pomoć interno raseljenim Romima;

49.186 pregleda internet stranice;

56.025 pregleda kratkog dokumentarnog filma Inicijative A 11 „[Život u Uzun Mirkovoj](#)”;

3.900 pregleda sekcije „(Anti)socijalne karte“, kreirane na sajtu Inicijative A 11 za potrebe ove kampanje o efektima Zakona o socijalnoj karti.

3.255 Twitter/X pratilaca;

3.944 Facebook pratilaca.

A 11 u medijima – najvažniji događaji u 2022. godini

[Why Europe will have to face the true cost of being in debt to China](#) – BBC

[Serbia: Green waves washing over polluted land](#) – Solomon

[Kako je algoritam preko noći otežao živote više od 20.000 najsiromašnijih građana Srbije](#) – Nova RS

[A 11 – Inicijativa za ekonomska i socijalna prava ukazuje na posledice primene Zakona o socijalnoj karti i traži njegovo povlačenje](#) – Mašina

[Socijalne karte: Kako je algoritam preko noći otežao živote više od 20.000 građana Srbije](#) – 021

[Kompjuter odlučuje o našim građanima! Preko 20.000 socijalno ugroženih bez novčane pomoći, jer privatni ALGORITAM vrši selekciju](#) – Kurir TV

[Zbog masovnog uskraćivanja prava i kršenja Ustava, Inicijativa A 11 zahteva hitno povlačenje Zakona o socijalnoj karti](#) – Dijalog.net

[Algoritam je u sekundi 22.000 ljudi u Srbiji ostavio na cedilu i bez socijalne pomoći](#) – Danas

[Nije naučna fantastika: Algoritam je upravo u sekundi 22.000 ljudi u Srbiji ostavio na cedilu i bez socijalne pomoći](#) – Nova RS

[Pomoć koči stara tehnologija: Sistem socijalnih karata u praksi se kod nas ne primenjuje ni gotovo osam meseci od donošenja zakonskog okvira](#) – Novosti

[A 11: Hitno povući Zakon o socijalnoj karti](#) – Magločistač

[Čurčić: Socijalne karte onemogućavaju ljudima da ostvare svoju socijalnu pomoć](#) – N1

[Socijalne karte](#) – K1

[Inicijativa A 11: Evropski sud privremenom merom sprečio prinudno iseljenje](#) – N1

[Evropski sud za ljudska prava sprečio prinudno iseljenje porodice iz Srbije](#) – Radio Slobodna Evropa

[Privremena mera Evropskog suda](#) – Fonet

[Evropski sud za ljudska prava zabranio prinudno iseljenje srpske porodice](#) – Danas

[A 11: Poverenica utvrdila diskriminaciju u Pećincima, traži vraćanje dece u vrtić](#) – N1

[Poverenica: Diskriminacija u slučaju neupisivanja dece u Pećincima](#) – RTV Vojvodina

[Vrtić u Pećincima proglašen diskriminatorskim](#) – Insajder

[Partijska knjižica za člana vrtića](#) – Peščanik

[Anketa Ovo je 5 najvećih problema zaposlenih u Srbiji, recite nam koji je vaš](#) – Nova RS

[Inicijativa A11: Zakon o socijalnoj karti je neustavan](#) – Vreme

[A 11 podneo inicijativu za ocenu ustavnosti Zakona o socijalnoj karti](#) – N1

[Marinković: Država ima i mogućnost i novca da učini nešto za najugroženije](#) – N1

[Masovno kršenje radnih prava](#) – Jugpress

Zakon o socijalnoj istrazi – NIN (štampano izdanje)

[DW: Obespravljeni prekarni radnici Srbije](#) – N1

[Gosti N1 o Linglongu: Strani investitori „svete krave”, primenjuju svoje zakone](#) – N1

[Kamendin](#) – RTS – Beogradska hronika

[Kako propisi i javne politike utiču na osetljive društvene grupe?](#) – RTV Kragujevac

['Bio je naš Dule': Školske drugarice u kampanji za park ubijenom romskom dečaku](#) – Radio Slobodna Evropa

[„I dalje ne znamo kako funkcioniše Socijalna karta”](#) – Nova ekonomija

[Bogati bogatiji, a siromašni siromašniji: Sve će samo biti skuplje, a mi ćemo nastaviti da plaćamo](#) – 021

[Digitalizacija bede u Srbiji: Skinuti sa pomoći jer prodaju sekundarne sirovine](#) – Radio Slobodna Evropa

[Kažnjavanje rada](#) – Peščanik

[Legal challenge: The Serbian government attempts to digitise social security system](#) – European Digital Rights (EDRI)

[Serbia, algorithmic discrimination rehearsals](#) – Observatorioa Balcani e Caucaso Transeuropa